

Előfizetési díj	
Vidékre postán vagy helyben házhoz	fordva:
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „
Egyes szám ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Összör hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyiltéri cikkeket

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A
„KELET”
politikai és közgazd. napilap

1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztetelpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Nyilt levél
az erdélyrészi hírlapok érdemes szerkesz-
tőjéhez.*)

Tudva lesz a tisztelt szerkesztő ur előtt, hogy
én egy új néplapban a Székely nemzet Törté-
néte megírására nemzeti pályadíj
gyűjtését indítványoztam s indokolva szükségese-
ségét, a székely nemzet fiait, bár hol legyenek a
magyar királyság területén, helyeslések öhajított ese-
tében, pártolásra hathatósan felkértem.

Hogy az indítvány eszméjében némi életreva-
lóság van, hogy az talán közhajtatást fejezett ki, hin-
nem kell azért, mert közzététele után azonnal szá-
mosan nyilatkoztak nekem helyeslőleg szóval és le-
télben, bátorítólag és figyelmeztetés alakjában, né-
melyek helyesléseknek valódi súlyt is adtak, beküld-
ye hozzám becses adományukat.

Az ilyen férfiak a jó eszmék, a hasznos kez-
demények igaz barátjai, ezek a tett-hazafiak! Fo-
gadják meleg hálámat érte, a gyámoltott ügy ne-
vében. Ma január 14-én, az indítvány élete 8-ik nap-
jáig ezek a tisztelt honfiak járultak az általam meg-
gyújtott áldozat oltárához: Simon Elek 100 forint,
Papp Miklós 2 arany, Biasini Domokos 20 frt, Fe-
rencz József 1 arany, Tompa Imre 1 arany, Kelemen
Benő 25 frt, Molnár Sándor 1 arany, Magyarai Mi-
hály 1 arany, dr. Groisz Gusztáv 5 frt. Bányai Vi-
tális 5 fr, Csiky Imre 1 ar. Rosenthal Albert 1 arany,
Kónya Rudolf 1 arany Hutflesz Károly 1 arany ado-
mányul.

*) Azért intéztem ez oldalra leveletem, mert ez úgy fű-
képen az erdélyrészi hírlapok illeti; de tisztetellel s hálával fog-
dom, ha az anyaország lapjai is figyelmükre méltatják.
J. E.

„KELET” TÁRCZÁJA.

Mártha és Mária.

Regény.

Irta Aubray M.

IV.

(Folytatás.)

Kis iskolás gyermekek ide csatolva a madár-
hangok, ez enyhe fuvalat és korai virágok által
vigan futkoráztak a bokrok között, s könnyű szívvel
ismétlék egymásnak, hogy: itt a tavasz.

És szívében is egy titkos hang ezt susogá
itt a tavasz. Valóban meg érkezék, éltém szép ta-
vasza, és verőfényes derült napok fogják felvál-
tani a hosszú téjszakát, melyben eddig éltém.

Nagyatyám csaknem a lejtő aljához ért már,
midőn láttam, hogy megáll közlön s félre lép az
utból helyet adni, egy fiatal csinos hölgynek, ki
nyájasan sietett felém. Condat Mária volt.

Ebből a tényleg befizetett összeg u. m. — az ara-
nyokat az e napi börzei árfolyam szerint 5 frt, 18
krba számítva — 191 forint. és 96 krl van beté-
ve a kolozsvári takarékpénztárba,
1314 számú könyvecské mellett ily homlokirattal:
„Székely Történeti pályadíj-alap”. Aláírva, de
be még nem fizetve, van 20 fr. 70 kr. tehát az egy
aranynak egy héti gyarapodása 211 frt. 98 kr. o. e.

Nekem hátrahuzódottan igenigen szük hatáskörben
munkálkodó embernek ez eredmény vigasztalásomra
van. Ajánlottam én ez eszmét már több ízben oly
körökben, hol méltán lehetett volna pártolásra: nagy
befolyásukat kértem fel kezdeményezésre. Nem ta-
lált viszhangra Most a „Jónás Lapja” szerkesztője
önként ajánlkozott az eszme terjesztésére, az én aranyo-
maktól töltött meg... S ime rövid időn egy kis
eredmény látszik. Most tán nem hallgatják agyon-
rég óta ápolott tervemet. Most mihtá csillámlának a
távolban, borult lelkem elő egy szikrája a megva-
lósulás reményének. Megérem-e a teljesülés ünnepe nap
ját? vagy mint annyi nemes törekvési célja kivált if-
jabb karunknak, ez öhajoma lég könnyű párai között
vész el — az ég tudja, de minden esetre a székely
nemzet magatartása határozza el.

Azonban mint indítványozó, nemzetemet com-
promissiótól megvédeni köteles vagyok.

A megfogamzott eszme a székely névvel
kapcsolatban már kiment a világra; ennek szé-
gyentvallani nem szabad, ezt ápolni fejleszteni s egé-
szen a megvalósulásig minden lehetőt megtenni, min-
den jó honfinak és honlányának kötelessége.

Ezért voltam bátor s erkölcsileg kötelezett a
tisztelt szerkesztő urhoz intézni e nyilt levelet —
mely eddigi eljárásomról egyszersmind számadás is
— buzgón kérve: vegyék erős karjaikra, a még cse-
csemőt, fogadják rokonszenvek éltető melegébe az
életre méltó eszmét, szerezzenek annak minden körben
minden nemzet tudománykedvelő fiainál, minden osz-
tály és felekezet kebelében áldozni kész szíveket s
fáradtságot nem sajnáló apostolokat.

Ellenzéki lapban tettem az indítványt, mert
székely tárgyú cikk írására voltam éppen annak szer-
kesztőjétől felszólítva; azt mondom nekem: a szé-
kely népet öhajtaná lapjával nagyobb mérvű lap olva-
sásához édesgetni. Ez nekem is évtizedek óta tör-
penkedéseim tárgya, de indítványom természetesen tala-
ja is éppen e nép...

Nem habozva egy perczig is, a nélkül, hogy
gondoljak a lap színezetére, minthogy régi eszmém
szíves fogadtatását láttam, azt készségesen közzé
tettem; megvallom őszintén, republikanus lapban is
kiadtam volna, csak hogy már valahára elérve lás-
sam a nagy és előttem oly igen fontos célt... Va-
lő, hogy egyéni felfogás és politikai pártállás jól
használatja azt, ez vagy ama célja elérésére; de
alkotmányos államban ez elvitathatlan személyi és
polgári jog. A ki ürügyet keres arra, hogy ne ál-
dozzék, megtalálhatja ezt a közlő lapban, személyem-
ben és egyéb akárhány okban. De az viszont az ő
szabad cselekvési joga. Nézetem szerint, egymást
egykiben sem korlátozhatjuk.

Az én felfogásom szerint az indítvány tárgya
sem nem mellék, sem nem politikai, hanem egy
ön magában álló tisztán tudományi
cél méltó arra, hogy elérésére első vonalban a

Mily szerencsés találkozás! mondá élénken,
már távolról nyujtván felém kezét. Mennyire örülök,
hogy végre láthatom kegyedet!

— Én még sokkal inkább! kiáltók, szívem
mélyéből.

— Való-e ez? kérde a kétely hangján. Csak-
nem az ellenkezőt hihetném.

Ugy tetszik, mintha kerülne engem.

De ma nem szabadul meg van fogva, mint a
hálóban,

Intett egy öreg szolgának ki őt kíséré, s ez
is feljött a tetőre, mialatt Mártha folyvást tartá
kezemet.

— Tisztázzuk a dolgokat, mondá ő.

Kegyedhez nem volt szerencsénk a mult héten
midőn Iressolba hívtuk ebédre; mi ennek az oka?

— Mert nagynéném nem tartotta szükséges-
neg engem is elvinni, mondám kissé szomorú han-
gon.

— Valóban? Denver asszony volt oka? An-
nál jobb! Olyan rosszul esett látnom, hogy vissza-
utasítja minden előzékenységet!

— Előzékenységeit, kiasszony?

— Minden bizonnyal. Ha szabadságot vettem

magamnak családját meglátogatni, ez csak is ke-
gyedért történt, hogy láthassam, és megkísértem
barátságát megnyerni.

szókelység és magyarság egész értelmisége sőt a tu-
domány, kedvelő minden magyar állampolgár, nem-
zetiségre, osztályokra, pártokra való tekintet nélkül
egyesüljön. Sőt úgy tetszik, hogy a kérdés, a mint
ma áll, egyenesen a székely nemzet becsület-
kérdése, mit elejteni engedni nem szabad, sőt
szent kötelesség odahatni, minden jóakarát egyesítése
által, hogy a nemzeti pályadíj-alap a nem-
zet méltóságának és az ez által elérendő magas tu-
dományi czélznak megfelelő összegre növekedjék.
S minél rövidebb idő alatt történik meg ez s minél
készebb szívvvel s nagyobb számban járulnak hozzá
hazánkiai, annál fényesebb lesz az erkölcsi nyere-
ség belőle.

Meggyőződéseim szerint éretlenséget vagy té-
ves nemzeti politika-követést tanusítva az, ha egy
különbön jó eszmét azért nem pártolna nemzetünk,
merf ilyen vagy amolyan színezetű lapban jött arra
nézve az első figyelmeztető szótát.

Ha pedig valaki azért vonná meg tőle pártol-
lását, hogy egy magamféle kicsi ember egy könyv
buvár és levéltármoly merészelt ily nagy ügyben
kezdeményező lenni, kérem tisztetellel büntessenek
engem, de ne ez ügyet. Én akár e perczben kész va-
gyok mindentől visszavonulni, s a továbbiakat az
eddigi áldozatokból alakulandó egy intező választ-
mányunk kezeire s lelkiismeretére bízni; csak kettőt
kérvé magam részére egyik: az, hogy én is leg-
alább titokban érezhessek iránta hiven, fáradhassak
buzgónj másikk, hogy majd, majd a cél elérésekor
örvendhessek az eredménynek szívből.

Tisztetellel kérem a tisztelt szerkesztő urat
arra is, hogy mivel gyűjtőívemen, gyűjtésre felkért
barátaim és az eszme pártolói közt minden politikai
pártárválathoz tartozók vannak, engedjék meg, hogy
az úgy további haladásáról becses lapjában korou-
ként értesíthessem, s részünkről is a gyűlendő ál-
dozatokat elfogadni s hozzáam — azonnal gyümölcsöz-
tető elhelyezés végett beküldeni méltóztassék. Az igen
tisztelt szerkesztő urnak.

Kolozsvártt január 14-én 1873.

tisztelő honfitársak:
Jakab Elek. s. k.

Mondanunk is fölösleges, hogy a szép s remél-
hetőleg gyümölcsöző eszmét részünkről is a legme-
legebben üdvözlöljük. Lapunk, mint a közönség és a
közgy tulajdona természetesen rendelkezésére áll ez
ügynek is s mind a t. indítványozó urtól jövő köz-
leményeknek, mind a hazafi közönségtől származó
adományok fölgyűjtésének a legnagyobb készséggel
nyitjuk meg e lap terét.

Szerk.

Az állam és egyház elválasztása vagy elkülönzése.

IV.

□ Az egyházi- és államvagyon különvá-
lasztása nagyobb önállóságot kölcsönöz az
egyháznak javai kezelésében s megszünteti az
állam-igazgatást. Csakhogy hibás félreismerése
volna az államjogoknak, ha ebből azon követ-

Félek rajta, igen hirteleninek, igen időelőtti-
nek fogja találni e nyilatkozatot, de kegyeddel
szemben kéntelen az ember üstökénél fogva ragadni
meg az alkalmat.

— Hogyan! kérdem élénken, érettem jött
volna kegyed Vertmontba?

— Egyedül kegyedért. Hallhatta, hogy atyám
és én senkinél sem tettünk látogatást, teljes vissza-
vonultságban élünk.

— És kivételképpen, kegyed hozzám eljött,
szegény árva, kit nem is ismert! Ez hihet-
len!

Mártha mosolygott:

— De beszéltek nekünk kegyedről, mondá.

— Rólam? Ej istenem! Ugyan ki érdeklőd-
nék irántam? ki foglalkoznék velem? Senki... ki-
véve kegyedet kiasszony.

Csalodik: valaki, ki csaknem atyai érdeklél visel-
tetik kegyed iránt, sugalta ugy szólni, a gondola-
tot, hogy kegyedet meglátogassam.

— Oh! ez Presle ur, most már emlékszem.
Csaknem atyai érzés... Ő valóban kis leánynak néz
engem, kinek neveltetése alig van még megkezdve
és ha beszélő ő kegyednek rólam, könnyen kitalálha-
tom minő kifejezéseket használt. Nagyon komoly

keztetés vonatnék, hogy az egyház „saját”-
jával épen oly szabadon s tetszés szerint ren-
delkezhetik, mintegy magántulajdonos, vagy épen
hogy az egyházi főhatóságok, püspökök és pá-
pa saját egyéni hajlamaik szerint gyakorolhat-
ják az egyházvagyon fölötti szabad rendelkezé-
zési jogot. Végzetes tévedése a régi jogtudo-
mány- és törvényhozásnak, magánvagyont szem-
lélni az egyházi javakban. Vannak ugyan ezek-
nek is, mint az államvagyonnak egyes részei,
melyek a magán-birtokokhoz hasonlóan gazda-
sági külön vagyonnak tekinthetők. De az egy-
házvagyon egészen és nagyban és fő-jelentő-
sége szerint nem ilyen, hanem közjogi tu-
lajdon, azaz természete és rendeltetése sze-
rint nem tartozik egyeseknek személyi célú,
egyéni uralma alá, hanem egy nagy közösség
általános szükségleteinek fedezésére szolgál.
Csak eszköz, a mely kielégíti a vallásos és
erkölcsi egytelétet. Az egész vallásegységűlet
közszellemétől van áthatva s csak a cultusnak,
a lelkek gondozásának szolgálhat.

S épen ezért az államtörvényhozásnak egé-
szen más álláspontot kell vele, mint a magán-
vagyonnal szemben elfoglalnia. Szabadabban
mozoghat s könnyebben vihet keresztül egy oly
új jogrendet, mely a nép mai jogi meggyőző-
désének s a közösség szükségleteinek inkább
megfelel. Amerikában is kizárólag az állam
gyakorolja az egyházjavak s azok kezelése fö-
lötti törvényszerű rendelkezhetőség jogát, senki
sem látja ebben az egyház szabad hatásköré-
nek megsértését, hanem az állami jog fogana-
tosítását. Az amerikai törvények korlátozzák
az egyházakat fekvő javak szerzésében, s gon-
doskodnak arról, hogy az egyházvagyon keze-
lésére a világi hivek döntő befolyást gyakorol-
hassanak, sőt el is tiltanak némely egyházi
célú hagyományozást s az összeget is meg-
határozzák, melyet egy vallásos testület egyáta-
lában birhat. A mi törvényhozásunknak e té-
ren is, egy nagy feladatot kell még megoldani.
Épen az egyházak vagyoni jogi viszonyai körül
találjuk a legnagyobb homályt, s érezzük egy
új rend szükségét, mely az egyes egyházköz-
ségek s főleg a hivek jogait inkább biztosítsa,
a vagyonszerzést az egyházi szükségletek sze-
rint korlátozza, a szerzetek örökség-hajhász-
sát fékezze s az állam főfelügyeleti jogának
is kellő hatályt adjon.

Az állam és egyház-vagyon elkülönítésé-
nél a templom- és lelkész lak építésének költsé-
gei és kizárólag az illető egyház-közösség
által lesznek viselendőek, s az állam azokat
legfeljebb segély-adományok által gyámolítat-
ja. A kegyuri jog közép-kori eszméjével is
fel kellene akkor hagyni, s annak kötelességei
az egyházközösség jogaihoz lennének csatalandók.

Az egyházak anyagi szükségleteiket ille-
tőleg mindenképp a hivek önkéntes ado-
mányaira vannak utalva. A felhajtható adók
kivetésének joga csak is az államot illeti meg,
s csak állami törvény által szabályozható. U.
n. egyházi adó tehát csak akkor róható
ki ha az állam-törvény megadja rá a felhatal-

és szigorú ember, s a ki annyira éles, bajos elke-
rűlnie, hogy néha igaztalan ne legyen. S aztán oly
rosz véleménynyel van felőlem!

Nagynéném abban jár, hogy mindig észrevé-
tesse vele hibámat. Ismeri is valamennyit, s még
olyakat is tulajdonit nekem, melyekkel, hála isten,
nem bírok.

— Kegyed igaztalanul ítél rokonáról, viszonzá
Mártha, ha nem lenne ő jó véleménynyel kegyed/felől
nem keltette volna bennem azon vágyat, hogy meg
ismerjem.

— Minden bizonnyal, kiálték. Oh! kitalálom
én minő gondolat vezeté őt s kegyedet is kiasszony;
ha felszólítja a Vertmontba jövetelre az csak azért
történt, mert átlátja mennyire szükségem van jó
tanácsra és egy oly példány-képre, mert tudja, hogy
kegyed ápolja a szegények s betegeknek, barátja a
sebzett szívek és makranczos gyermekeknek.

Mártha megszorítja kezemet.

Érzékeny és ingerlékeny-e kegyed nagyon?

kérdé.

— Nem tudom. Meglehet. Igen, alkalmasint
az vagyok, oly sok hibával bírok; de miért e kér-
dés?

(Folyt. köv.)

mazást. Az egyház híveitől csak önkéntesadományokat kívánhat, s ha ezek szükségleteire nem elegendők, akkor az állam segélyéhez kénytelen folyamodni. S az állam mielőtt helyben hagyná az egyházi adó kivetését, megtartozik vizsgálni, vajjon fennforog-e annak sürgős szükség, vajjon arányosan van-e kimerve, nem terheli-e túl a polgárokat, s biztosítva van-e számunkra a hová fordítás iránti intézkedéseknél a kellő befolyás.

Az egyházak s egyházi eszközök adómentessége még ma is igazolva van az által, hogy nem jövedelmező tárgyak, s csak is cultus-céloknak szolgálnak. De azon adómentesség, melyet a középkorban a papság minden egyházi vagyona s saját jövedelmeire is kieszközt, ma már semmi értelemmel nem bír. Az említett kivételekkel minden egyház vagyona s papság mindenemű jövedelme a világiakkal egyenlően tartozik hozzájárulni az állam közterheinek viseléséhez.

Országgyűlés Pest. jan 16 A rosnnyói püspök irányában követendő eljárásra vonatkozólag kért Lükő G. a képviselőház mai ülésében a vallás és közoktatási minisztertől felvilágosítást. A miniszter remélhetőleg, rövid idő múlva tudatni fogja a házzal a kormány elhatározását. Vidats János a lánchidon szedett váms megszüntetése iránt interpellálta a közlekedési minisztert, a mire a ház folytatta s lényegtelen eszmekesere után befejezte a hadsereg és honvédség lövészegységének mozgósítás esetén fedezéséről szóló törvényjavaslatot. Hasonlóképen befejeztetett végre a telepítvényesekről szóló törvényjavaslat tárgyalása is a függőben maradt szakaszok elintézésével. Boér Antal és Lázár Ádám terjesztettek elő módosítványokat; Boér módosítványa el is fogadtatott, Lázár módosítványa azonban, a központi bizottság előadójának szakavatott fejtegetése után, mellőztettek. Az ülés végén a jövő ülések napirendjére nézve történt megállapodás. E szerint a holnapi ülésben csak a kérvényi s a gazdasági bizottság jelentése tárgyalattnak z a ma bevezetett két törvényjavaslat fogadtatnak el harmadszori felolvasásban. A költségvetés tárgyalása pedig szombaton fog megkezdettai.

— A királyföld rendezéséről szóló törvényjavaslat, az „U. L.” értesülése szerint, már készen fekszik a belügyminiszteriumnál. A többiek közt megállapítja, hogy minden szék egy-egy megyét képez, s mindenikének főispánja lesz. A nemzeti universitást nem illeti egyéb, mint a közös vagyon kezelése.

— A gr. Teleki Sándornál egybegyűlte volt képviselők egy részének névsorát a következőben közlik a „P. N.”-val: Földváry Miklós, Benedicty Gyula, Máriaassy Béla, Tarnóczy Béla, Tarnóczy Gusztáv, Bánó József, Bujanovics Sándor, Radó Kálmán, gr. Berényi Ferencz, Lónyay János és József, Saáry Miklós, Goda Béla, Cséry Lajos, gr. Csáky Tivadar, b. Kemény Kálmán, b. Kemény Gábor.

— A Deákpart értekezletén, mely f. hó 16-án d. u. 6 órákor tartott, Lónyay Menyhért gróf a költségvetésre vonatkozólag hosszabb beszédben kifejté nézeteit és egy törvényjavaslatot terjesztett elő melynek alapján a rendes költségvetésből több tételt kívánja a rendkívüli költségvetésbe áttételezni. Ilyenek az államkölcsönök törlesztései, az állami javakba való befektetések. Javasla, hogy a lehető takarékosság léptetessék életbe a kiadásoknál toábbi törlések által. A még fennmaradó hiány 3 millió törlés által eszközöltessek.

Széll Kálmán kifejté, hogy az áthelyezések nem lehetségesek. A kölcsönök törlesztési részletei a rendes kiadások közt hagyandók, mert egyik törlesztésé 46, a másiké 28 évig tart. A földterhermentesítési adósság szintén nem tehető át, mert a fedezési járulékok szintén a rendes bevételek közt van. A többi áttett tétel szintén rendes kiadás, így az államvagyona vonatkozó is. Törlésekben a bizottság a lehetőségig ment.

Deák Ferencz visszapillant az 1867-ki állapotokra és azt találja, hogy azóta az ország anyagi és szellemi tekintetben halad. Ezt a beruházásoknak köszönheti, mi ha nem történelmi, méltó szemrehányást tehetne az ország s azokat most kellen megtenni.

A határozati javaslat kinyomtatása Bujanovics kívánatára megtörténik. Szólt még ezenkívül Kerkápoly és Zsedényi.

A képv. ház pénzügyi bizottságának jelentése.

(Vége.)

A hadügyminiszterrel a katonai épületek átengedése iránt a tárgyalások folynak. Ezen tárgyalások eddig azon megállapodást eredményezték, hogy a katonai célokra többé nem használt épületek és térségek bovatartozósága iránt az elvi megállapodás már létrejött. A miniszterium e tárgyalások befejezése után előterjesztést fog tenni az államépületek építési módja iránt. A bizottság e helyütt azon-

ban kénytelen fölemlíteni azt, hogy a budai országban elhelyezett miniszteriumok elhelyezéséről a takarékos beosztás szempontja niucsen megtartva.

Ezen épületben a belügyi miniszterium 170, a közoktatásiügyi 107 helyiséget vesznek igénybe, ezenkívül el van ott helyezve a bányakapitányság.

A bizottság azt hiszi, hogy ezen elhelyezésnél a miniszterium takarékosabb beosztással járhatott volna el. A bizottság tehát utasítottai véleményezi a miniszteriumot, hogy a budai országban elhelyezett miniszteriumokra nézve vegye a jelenlegi felosztást vizsgálat alá és eszközölje a hivatalok takarékosabb elhelyezését és kevésbé fényűző beosztását olyképen, hogy azon épületben jelenleg elhelyezett hivatalokon kívül még egy miniszterium elhelyeztethessék.

A költségvetés egyes részeinek átvizsgálásainál tanácskozássainak körébe vonta a vasuti árszabályzat kérdését is. Azon nagy fontosságnál fogva, melylyel ezen kérdés összes közforgalmi és kereskedelmi viszonyaink közt bír, nagyon szükségesnek tartja a bizottság, hogy a tariffa ügyének általános szabályozása tüzetes, kimerítő tanulmány és vizsgálat tárgyává tétessék.

Az árszabályzat kérdése általános közgazdasági viszonyainkra, közforgalmunkra, az összes kereskedelem e, az ipar és a termelés minden érdekeire mélyen kihat, azon súlyos és nagy teherrel fogva pedig, melyet az állam a vasuti kamatbiztosítás által az államkincstárra magára és mélyen érinti az államvasutak jövedelmezőségét is, a bizottság átlátja a kérdés nehézségét, sokoldalúságát és nagy horderejét.

Ezen okból nem is akar e helyütt egyes aránytalanságokra, egyes hiányokra rá mutatni, mert a kérdést egész kiterjedésében általános hatásaiban óhajtja megoldani.

A bizottság át van hatva azon meggyőződéstől, hogy a vasuti tariffa kérdését felfogva azt egész közgazdasági fontosságában, nemcsak a kormányzat terén kell a miniszteriumnak a legébrebb figyelemmel kísérni, de a főbb irányelvek törvényhozási megállapítása is nagyon kívánatos. A bizottság tehát azon véleményt terjeszti a t. ház elé, hogy nagyon szükségesnek tartja azt, hogy ezen kérdés a miniszterium részéről minden körülmény gondos tekintetbe vétele mellett, minden tényező gondos mérlegelésével kimerítő, egész horderejét felölelő, tanulmány tárgyává tehetjük, és hogy a miniszterium annak alapján javaslatokat terjesztszen a ház elé a megállapítandó irányelvek kijelölésére és a jelenleg fenálló aránytalanságok a célznak megfelelő kiegyenlítése iránt.

Az államkölcsönök előirányzatainak tárgyalása közben felamltatott a bizottság kebelében azon hiány, hogy a kölcsönök kötvényeinek és szelvényeinek amortizációjára és elővülésére vonatkozó törvényes intézkedések még nem léteznek, a bizottság felemlíti ezen ügyet a t. képviselőház előtt, és miután tagadhatatlan nagyon szükséges lenne oly törvény, mely az állam-kölcsön kötvényeinek és szelvényeinek amortizációjára vonatkozó eljárást, valamint azoknak elévüléséről szóló szabályokat részletesen állapítsa meg — a bizottság kívánatosnak tartja, hogy a jelenleg létező bizonytalanság mielőbb megszüntetessék és ezen egész ügy törvényes intézkedések által szabályoztattnak.

A bizottság tehát utasítottai véleményezi a miniszteriumot, hogy erre minél előbb törvényjavaslatot terjesszen a képviselőház elé.

Ezek azok, a miket a bizottság azon részletes jelentéseken kívül, melyeket az 1873 évi költségvetés egyes részeire s fejezeteire 16 darabban a ház elé terjesztett általánosságban az egész államköltségvetést illetőleg előadni szükségesnek tartott.

Kelt, Pesten 1872. évi december 4-én.

Csengeri Antal, Széll Kálmán,
a bizottság elnöke. az állandó pénzügyi bizottság előadója.

BELFÖLD.

Sepsi-Szt.-György 1873 január 13.

Ma, az 1873-ik év első havának közepe tájt, midőn már a hírlapok annyit emlídek az eltemetett nagy halott az elmúlt esztendő sirhantja felett. Egyik részen az ez által nyújtott csekély bár, de az általános haladás roppant gépezetének előbb tolásában fontos tényezőként szereplő eredmények elismeréssel találkoznánk, míg más részről a néhaiól az örök folytonosság láncolatában való létnek beemelésén kívül a bevett szokáshoz hiven minden positívum megtagadtaték s midőn más annyi újví elmelkedés, pedans elme futtatás, criticus visszapillantás elhangzott: eljöttnek hihetjük mi is „Belföld” szerény munkásai az időt, midőn a hírlapirodalom mivelv közönsége, a vidéki élet egyszerű és zajtalan eseményeit is figyelmére méltatja és felkeresi, mintegy nyugpontul a magos politikában kifáradt léleknek.

Városunk egyhanguságát megtörő közelebbi események egyik legfontosabbika kétségkívül a sepsi széki néptanítók egyletének e hó 6-án tartott gyűlése volt. A fiatal alig két évi léttel, de hosszú jövővel biztató egylet évnegyedes közgyűlését, fáradhatatlan buzgalmu elnöke, a helybeli ref. gymnasium igazgató tanára, Vajna Sándor tapintatos és

ügyesmeretől áthatott beszéddel nyitotta meg. Több miniszteri leirat felolvasása, s szomszédos testvér egyletek átiratainak tárgyalása, az alapszabályok értelmében kívánt új tiszti karnak megválasztása s egyéb folyó ügyek elintézése, a gyűlés rendelkezésére álló időt teljesen igénybe vévén, a tárgysorozatnak két legfontosabb pontja, mintha tanítás és értekezés tartás s a Kolos-Doboka megyei néptanítók egyletének az erdélyi néptanítók által tartandó vándorgyűlésnek tervére vonatkozó átirata, a jövő február 17-én tartandó gyűlésre halasztatott addig is egy öt tagu bizottság küldetvén ki, mely a célba vett vándorgyűlések megküldött szabály tervezetét átvizsgálva, arról a gyűlésnek véleményes jelentést tegyen.

Ismét tehát egyszerre megtestesítésén fáradozik a kolozs-dobokamegyei néptanítók már is érdekre hivatkozható egylete; egy eszmén, melynek realizálását minden irányban, de aligha valahol inkább mint a nevelés-oktatás terén sarkalják a társadalmi életszükségletek. A tervezett célja lenne, hogy az Erdélyben működő néptanítói egyletek évenként a helyi reformok által leginkább ajánlott helyeken közös gyűléseket tartsanak, hogy itt a nevelés ügyére vonatkozó fontosabb kérdések tőnb oldalu megvitatása, minta-tanítások, alkalmi értekezések, jóakaratu utnaigazítás, a tapasztalatok és eszmék kölcsönös kicserélése által míg egyfelől az okadatolt működésre országszerte helyes irány jelöltetnek ki, más felől az e téren annyira igényelt öszhang és működésbeni egyetértés igényelt valóításának alapjai biztosan letéteknék.

A kolozs-doboka megyei neptanítók egylete a neve és tér egy oly puszta helyére fordította jelzett törekvésével figyelmét, melynek termővé tétele a hazai általános tanügy felvirágoztatására életkérdés s melynek ha átvitele az erdélyi részekben sikerülend, újból egy babér levelet szerzend szakavatott tapintata s fáradhatlan buzgalma érdem koszorujába.

A szép eszmének azonban, mit említett egylet Némethon példájára nálunk is meghonosítani óhajt viszonyainkat tekintve egy sötét oldala is van s ez: az anyagi kérdés. A néptanítók téren a társadalom és természet mostoha gyermekei, a vándorgyűlésekre való utazás s ottani időzés pedig költséggel jár. F té az, hol a buzgó akarat tehetetlenségé jegezül Itt kezdődik önkrekl, kik anyagi jóllétnek örvendnek, fontos missiójuk közre működni abban, hogy az ige testté váljék. A néptanító egyletek e téren is megtették az első lépést, lehetőséget engedvén, hogy minden becsületes hazafi mint pártoló tag sorakozhassék egyletükbe. Fogadják el a nyújtott jobbat s legyen — egykori kedves tanáram szerint — jelszavunk az, mit a nagy amerikai polgár ajánlott honfitársaink: „Szeressük egymást; segítségük egymást.”

Kiss Sándor.

A külföldi sajtó Napoleonról

Francia lapok véleménye Napoleonról. A „Journal de Deb.” constatálván, hogy Napoleon halála Franciaországban közönynyel fogadtatott, így kiált fel: „s minő zavar és mozgalom támadt volna nem Franciaországban, de egész Európában, ha ezen hirt: „Napoleon meghalt” a tuillériakból vitte volna szét a világba a sodrony! Hanem rég elmúlt már azon idő — teszi hozzá — midőn a francia uralkodók halálát a tullériakból jelentik a világnak. E hírek már régóta idegen földről érkeznek.”

Aztán így folytatja: „Napoleon halála nem szerencsétlenség Franciaországra nézve — ezt fogják mondani az országban szerteszét III. Napoleon elhunytára. Minő fordulat és minő büntetés!

Ez ember volt országunk nagy illusiója, kit az illusiók vesztettek el. Hányan hittek az ő lángeszében és csillagzatában, midőn szerencsétlen volt! Az ország nagy része vele álmadozott: és az ébredés borzasztó volt.”

Egy rövid visszapillantás után Napoleon teteteire így végzi cikkét a nevezett lap:

„Végre Sedán és oly mérvű katonai szerencsétlenség, melyhez hasonlót nem ismer a történelem, két tartomány, Franciaország kulcsai és milliárdjai az ellenségnek dobva, a hazának fele az ellenségtől megtámadva már harmadszor! Ő felébredt és meghalt ezen borzasztó valóság előtt!”

„Soha embernek nem volt oly különös hivatása és sorsa, és oly rendkívüli viszontagságai. De Franciaország két év alatt vérevel együtt annyi könyet öntött, hogy az ő számára, ki mindennek legfőbb okozója volt, semmi sem maradt.”

„A császárság: a császár maga” — monda St Marc Girardin. Ma már a császárság halt meg és temettetett el, a nélkül, hogy egyebet hagyott volna ránk, haj, mint romlást.

Most legalább a „császárság a béke” — a sirbékéje.

A „Siécle” már sokkal hevesebben és nagy keserűséggel ír Napoleonról; „Egy nagy bűnös tűnt el a világ szinpadáról Chislehurstban: Napoleon Lajos 65 éves korában. Ez már a második eset a század kezdete óta, hogy Franciaország a számkivetésben lát meghalni egy Napoleont. Mind a kettő büntőnyel kezdte és mind a kettő katasztróphával végezte: a 18. brumaire Waterloohoz, decz. 2-ika pedig Se-

danhoz vezetett. Mindkettő nagynak és hatalmasnak találta Franciaországot: és az idegen által legyőzve, elfoglalva és megcsönkítva, hagyta hátra.

Az első Napoleon 15 véres küzdelemben elveszti a köztársaság hódításait; a harmadik három hét alatt megfosztja Franciaországot Elzász-Lotharingiától és nemzeti történelmünkben inaugurálja azon borzasztó capitulatiókat, melyek felizgatják a régi francia hecsületet. Sedán emberével legalább meghalt a napoleoni legenda; az unokaöcs nyomorult volta elhomályosítja a nagybátya dicsőségét, s Franciaországra valószínűleg örökre elvesztette varázsát az átkozott Napoleon név. — III. Napoleon halála valóságos megkönnyebbülést okozott az országnak, mert benne a legveszedelmesebb fajtájú bűnös conspirator veszett el. Annak az embernek, ki most, miután annyi roszt és szerencsétlenséget hozott Franciaországnak, még egy rokonszenves szava sem volt ez iránt. Legalább a chislehursti lapok erről egy szót sem említenk. Ezen alvajáró, a legnagyobb történelmi eseményeket vitte végbe, anélkül, hogy azok reá hatottak volna. Az ég őt azon csodálatos érzéketlenséggel és bámulatot gerjesztő képességgel áldotta meg, mely nem ismeri a lelki furdolásokat. Megölte a köztársaságot, vérrrel festette ki Páris utcáit, 30—40000 polgárt vetett Cayennebe és Lambeszába minden lelki megrázkodás nélkül. Hasonló érzéketlenséggel sodorta Franciaországot oktan háboruba, mely őt a trónról taszította le; aláírta a sedáni capitulatiót anélkül, hogy inkább megndult volna, mint mikor hadat izent. Ha gondolt valaha bukása óta Franciaországra, az nem lehetett más, mint hogy még egyszer megfordítsa és meggátolja főlemlkedését a köztársasági kormány alatt. Ő utolsó lehetélig gondolt erre és a halál őt egy oktan álmadozásban ragadta meg.

Ilyen volt az, a ki most meghalt: a tudományra nézve egy tűnemény; a történelemre nézve egy kalandor; a morálra nézve egy szörnyeteg.”

A „Rep. Fr.” is sokban ugyanazt mondja, mit a „Siécle.” Napoleont „bűnös conspiratornak”, „alvajárónak” és „kalandornak” nevezi. Egy páruhu-mot von az első és harmadik Napoleon között, s felsorolja, mennyi szerencsétlenséget okoztak ezek Franciaországnak. — Franciaország okulhat már most. Nem legnagyobb hibája a Napoleonoknak az, hogy millió franciát áldoztak fel hiúságok és nagy-ravágyásoknak, hogy tönkre tették Franciaországot, megcsönkítetták és az idegen hódítók kezére jät-szották, hanem főleg az, hogy a szellemet is megölték, vagy megméltelyezték.

Vörös fonaként vonul végig a Napoleonok politikáján a hazugság. Hazudtak, kétszínűsködtek, hogy trónra juthassanak, és hazudtak, hogy azon fentarthassák magokat.

A „Temps” így ír: „Az az ember, ki annyi szerencsétlenséget okozott Franciaországnak, meghalt álmadozásban, agyremben és reményekben. Lehet, hogy az agyremek még tul fogják őt élni, de ez nem határoz. Határoz az, hogy Franciaország már teljesen kigyógyult a Napoleon-cultusból.”

A bonapartista francia lapok gyászkeretben közlik az ex-császár halálát.

Az angol lapok, mint az „Echo”, „Globe”, „Pall-Mall Gar”. Kegyeletteljes necrológgal kísérik Napoleont sirjába. A „Daily Telegr.”: „Béka poraira; legyenek bármily nagyok bűnei, Napoleonra el lehet mondani Göthével: „Das war ein Mann.”

A „Morning R.” és „Standard” valóságos panygyrist tartanak Napoleon felett. A „Times” 12 hasábon elmélkedik az ex-császárról, s általában minden angol lapnak Napoleonról irt sorait átlengi azon gondolat, hogy a chislehursti halott életében öszintén ragaszkodott Anglia barátságához.

Az olasz lapok nagyrésze, nagy kegyelettel szólnak Napoleonról, mint ki sokban elősegítette az olasz egységet.

A „Köln. Ztg.” Napoleonnak jó és rossz oldalait tünteti fel egyaránt. Napoleon előnyére hozza fel azt, hogy mily nagy nehézség kormányozni 20 éven át egy oly nyugtalan természetű népet, mint a francia. — Bár mily nagy államférfi és szónok Thiers, de még csak ezután fogja megmutatni Thiers, hogy bir-e elég képességgel arra, hogy Franciaországban az ideiglenes helyett valami állandó és véglegest létesítsen, mely békét és anyagi felvirágzást biztosítson az országnak legalább 20 évre. Napoleon legnagyobb hibája határtalan hatalomszomjában rejtett és ez is buktatta meg. Decz. 2-ka trónra emelte, Sedán megbuktatta s azért élete végén elmondhatá, hogy: „Wie gewonnen, so zerronnen!”

NAPI HIREK.

Kolozsvár, jan. 18 1873.

— Ö Felsőgeik a „Fr. Blatt” szerint, Napoleon elhunytja felett a londoni követség után táviratilag fejezték ki részvétőket az özvegy császárnénak.

— A honvédelmi miniszteriumnál Benárd Lajos min. tanácsos a harmad osztályu vaskorona rendet nyerte. Molnár István közoktatási ministeri osztálytanácsos a honvédelmi miniszterium ministeri tanácsosává nevezetett ki.

— Örömmel értesülünk, hogy az erdélyi gazdasági egylet elhatározta lapjának az „Erdélyi

gazdának" heti lappá való átalakítását. Az indok, mely az együletet ez elhatározásra vezette: a köz-óhaj, s mi nem kédünk kimondani, hogy e köz-szükség-érzetet legnagyobb részben az a kiváló gond és tapintat keltette föl, melylyel e lapot, most már egy éves új szerkesztője, Gamauf Vilmos ur, összeállította. S mi több a megkésztetett tartalom mellett is a lapot az egyület tagjai jövőre is ingyen, a nem tagok pedig ugyanazon árért kapják, mint eddig. A szerkesztő e mellett oly diszes koszorút mutat be munkatársai neveiből, hogy a legfényesebb siker biztosítását tekinthető. A megnyert munkatársok közt ott látjuk: a nemzet gazdaság és gazd. üzlettanra Galgóczi Károlyt és Kodolányi Antalt; a földmívelésre és növény-termelési szakokra Tisza Lászlót, Timár Károlyt, Walter Lajost és Vörös Sándort; az állattenyésztési szakok és állatgyógyászatra Timár Károlyt és Mina Jánost; az erdészet és faültetésre Tisza Lászlót és Székely Mihályt; gyümölcsészetre Nagy Ferencet és Bereczki Mátét; haszonkertészetre Ritter Gusztávot; szőlőszetre Nagy Ferencet és Fekete Pált; borászatra Páget Jánost és Eöry Tivadart; méhészetre Kende Gusztávot és Szentgyörgyi Józsefet; gazd. gépészetre Walter Lajost és Vörös Sándort; gazd. vegytan és iparüzlettanra Szabó Samat és Tuba Lajost. Továbbá megemlítjük, hogy a reánk nézve oly nagy fontosságú bécsi világiállatásról szerkesztő Gamauf Vilmos fog hetenként hiteles és kimerítő tudósításokat közölni. E névsor a legjobb ajánlat s így felesleges is a t. gazda-közönség figyelmét még külön is felhívni e változásra, — de a gazdasági egyület mindezen elismerést érdemel-e, reméljük gyümölcsöző határozatáért.

— Vass József, a magyar akadémia közelebb elhunyt tagja, igen érdemes férfiú volt, s méltó hogy röviden emlékeztetve hozzuk működését, mely már több év előtt megpihent, betegeskedés miatt. Sikeres bűvárolta a történelmet, és zamatos magyar nyelven írt. Irt ő nyelvészeti munkát is, nevezetesen a dunántúli nyelvjárásról, sok jóra való anyagot gyűjtve ebben össze, s az akadémiától koszorút is nyervén érte. Vass nyerte el azt a jutalmat is, melyet Haynald érsek tűzött ki Erdély őstörténelmére. A munka címe: „Erdély a rómaiak alatt,“ s egyútt van abban, kritikailag feldolgozva, minden addig megjelent adat. Majd megírta az Árpádok alatti iskoláztatás történetét, mely szintén pályadíjat nyert; továbbá érdekesen ismertette kiadta az erdélyi országgyűlések történetét. Ezekon kívül a folyóiratokban, hírlapokban jelent meg tőle több becses czikk. Mint tanár is sok érdemet szerzett, s mint az egy házi rend tagja, szabad gondolkodása által tűnt ki. Jó kedélye, mely szeretetté tette a derék öreg, utolsó pillanatáig megmaradt.

— Borsodi D. Lajos a m.-vásárhelyi kereskedelmi kar egyik legszorgalmasabb tagja, a kecskeméti és gyöngyösi iparképzésen több jutalmat nyervén — azoknak egy részét ösztöndíj képpen szegényebb polgártársai között kiosztotta. A székely-ipar emelése érdekében tett ez áldozatkészségét jutalmazták az „Erdély“ hasábjain mondanak köszönetet Borsodi urnak.

— A nők és a természettudósok. A természettudományi társulat ép most egy éve (1872. jan. 17.) vette el Eötvös Loránd báró azon indítványát, hogy ezentúl nők is lehessenek a természet-tudományi társulat rendes tagjaivá; de ez indítvány az ideai közgyűlésen ismét szönyegre került, és bár a jelen közgyűlés alkalmával a tagok nagyszámúval voltak jelen, mint tavaly (100-nál többen), csak négyen szavaztak az indítvány ellen, és így a nők évi 5 frtnyi, illetőleg 3 frtnyi díj fejében viselhetik a „természet-tudós“ hivatalos címét.

— Jégspórt. A koresolyázó egyület tagjai holnap ismét katonai zene mellett mulatnak a sétatéri terven. A kődös párázatok nem nagyon kedvezők a mulatságra — de azért nagy közönsége lesz mind a koresolyázók, mind a nézők táboraiban, minthogy ez időszert különösen tünnek is fel — a jég képezi társas életünk összekötő láncszemét.

— A maros-bogáti olvasó-egylet első év január 23-án a délutáni órákban a maros-ludasi társalkodó teremben gyűlést fog tartani, melyre minden érdekelt tag tisztelettel meghívatik Pásztor Sándor együleti jegyző.

— Az unitáriusok kolozsvári főtanodájában az 1872/3-ik iskolai év első felében tartandó közvizsgálat rendje. Január 25-én d. e. 8—12 óráig VI. VII. VIII. gym. oszt. vallásból. Jan. 25-én d. e. 8—12 ig I. éves theol. hittanból s II. és III. éves theol. paptanból. Jan. 25-én d. u. 2—5-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. magyar irod. történehből. Jan. 25-én d. u. 2—5-ig 1. 2. 3. elemi oszt. minden tantárgyból. Jan. 27-én d. e. 8—12-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. mennyiségtauból. Jan. 27-én d. e. 8—12-ig IV. gym. oszt. minden tantárgyból. Jan. 27-én d. u. 2—5-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. németnyelvűből. Jan. 27-én d. u. 2—5-ig V. gym. oszt. minden tantárgyból. Jan. 28-án d. e. 8—12-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. természettanakból. Jan. 28-án d. e. 8-12-ig I. éves theol. egyh. tört. s II. és III. éves theol. jogból. Jan. 28-án d. n. 2—5-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. latinnyelvűből. Jan. 28-án d. u. 2—5-ig 4. elemi osztály minden tantárgyból. Jan. 28-án d. e. 8—12-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. történelemből. Jan. 29-én d. e. 8—12-ig I. II. III. éves theol.

bibliai bevezetésből és zsidónyelvűből s III. éves theol. symbolicából és unit. egyház-történetből. Jan. 29-én d. u. 2—5-ig VI. VII. VIII. gym. oszt. görögnyelvűből. Jan. 29-én d. u. 2—5-ig I. gym. oszt. minden tantárgyból. Jan. 30-án d. e. 8—12 ig VII. VIII. gym. oszt. bölselemből. Jan. 30-án d. e. 8—12-ig III. gym. oszt. minden tantárgyból. Jan. 30-án d. u. 2—5-ig II. gym. oszt. minden tantárgyból. Jan. 30-án d. u. 2—5-ig angolnyelvűből, orgonálásból és hármóniából. Jan. 31-én d. e. 9—12 ig magán tanulók vizsgája. Jan. 31-én d. u. 3—6-ig az érdemsorozat elkészítése. Február 1-én d. e. 9 órákor az érdemsorozat felolvasása. A vizsgák, a 33-ik és 35-ik szám alatt folynak.

— Egy vigjáték-barát panaszkodva írja nekünk, hogy kedve volna a színházi rendezőseget beporolni annak a 80 knak erejéig, melyen tegnap este egy zártszékét váltott magának, abban a reményben, hogy — a szinlap határozott jelentése szerint — az előadás második felében az „Egy csésze theá“-ban fog gyönyörködni. Az előadás első felére ígerts „Az elizondói leány“ című izetlen eseményt szívesen a játszó személyeknek ajándékozva: el is foglalta 80 kros helyét a két darab közti szünet alatt, de ki írja le indokolt rémületét, midőn a függöny felgördül s látja, hogy az első darabnak ígért elizondói rendezőség másodiknak hagyva, a theát rég le is nyomtaták valami jó harapni valóval. Ez aztán igazán sárba dobott 80 kr. volt, írja panaszlónk s mi csakugyan azt hisszük, hogy nincs az a törvényszék, mely előtt pörét elvesztené.

— Maros-Vásárhely városának huszfégyasztási adója a folyó évre 10.300 forinttal; bor fogyasztási adója pedig 6600 forinttal lett megállapítva. Előbbi fogyasztási adóem a múlt évihez képest 3247 frt többlettel irányoztatott elő.

— A bécsi világiállatásról szerkesztendő hivatalos jelentés főszerkesztőjévé Keleti Károly, segédszerkesztőjévé Steinacker Ödön nevezte ki a földmívelési ipar s kereskedelemügyi miniszter.

— A dohány bevéltás M.-Vásárhelyt — mint nekünk V. E. ur írja — múlt év november 19-től december 27-ig tartott. Az aradi m. kir. dohánybevéltő felügyelőségtől, ugy szintén a Kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóság részéről kirendelt dohánybevéltő bizottság múlt év novemberhaviában működésüket M.-Vásárhelyt megkezdve, azt december hó 27-ig szakadatlanul folytatták. Az 1872-ik évben az állam számára Ns. Marosszék 60 községe dohánytermeléstől 3213 mázsa 41 font lón beszálltatva, melyből saját használatra a termelő gazdáknak fontonként 20 kr. fizetés mellett 55 mázsa 35 font vissza adatván, maradt 1872 évben az összes dohánybevélt 3158 mázsa és 6 font. A dohány jósága és minősége nem a legszebbnek mutatkozott, ámbár maga az anyag a termelő helyen szépen ígért, de a sok esőz és már a tökélet megromlása s még több bajt és kárt okozott a beszárításnál. Felő, nehogy a gyöngye eredmény elriaszsa a termelőket ez oly fontos munkaterről, mit azonban talán némileg ellensúlyoz a kormány azon intézkedése, hogy a dohánybevéltási árak újabbon fölemeltettek. A dohány bevéltási munkálatok, a biztosok buzgó és szakavatott működése folytán, igen jól és simán folytak le. E részben különösen Miksik urról, a dohánybevéltő hivatal vezetőjéről, valamint k. pénzügyi szám-tiszt Kornéli János és Issekutz János urakról kell elismeréssel megemlékeznünk. (V. E.)

— Newyorki tudósítások szerint, Brooklynben, december 22-én, az istentisztelet kezdete előtt a templom leégett. Egyike volt ez Amerika legnagyobb egyházainak, 7100 lésszel. A legnagyobb egyházi orgona ez alkalommal egészen elhamvadt. A kárt 95.000 dollár teszik.

— Bostonban valaki oly házépítési modort talált ki, mely szerint a házfalak közei vízzel töltendők ki, tűzbiztonság végett; de hogy így nem lennének-e a lakók nedvesek: arról nem inak.

— Zsebmetszői vonás. Amerikai lapok beszélik a következő élményt. Egy idegen, ki egy zsidó raktára előtt haladt el, figyelmesen vizsgálotta egy kiakasztott kabátot, hirtelen azonban viszálylappott attól. „Megakarja ön venni-e kabátot, kérdé a zsidó. „Semmi esetre sem“, viszonzá a férfi. „Szegény fia, még igen jól élékszem, hogy e kabátot azon napon viselte utoljára, midőn a himlőt megkapta.“ A férfi odább ment, az aggálytól izzadó ruhaárus pedig teljes szívéből, bármily olcsón szabadulni óhajtott a kabátból. Midőn kevés idő múltán az idegen czimborája megjelent, azt egy dollárért vette meg.

— Magyarországi sómunkák a bécsi világ kiállításán. A „Ref-nak“ írják Mármarosból, hogy a bányahelyeken, különösen Rónaszéken és Akna-Szlatinán nagyban készülnek a bécsi kiállításra küldendő művek. Rónaszéken Flórián, ki valódi művész a sófaragásban, az egész Ferenc-aknát kifaratga sából, és mellette több szobrot, érmét, keresztet készített el. Szlatinán Preyszig bánya nagy felügyelete alatt készülnek a sómunkák és nem állnak hátrább a rónaszékieknél, melyeknek készítője már a párisi kiállításán is arany érmét nyert műveirért. Az összes munkák február végére készülnek el s azonnal Bécsbe küldetnek, hol hihetőleg megérdemelt kitüntetésben fognak részesülni.

— Matejkó „Báthory“-jának a nemzeti képcsmak számára való megszerzése közelbb jut

tott a valószínűséghez, mint ez előtt volt. A kaszinói körökben ugyanis komolyan kezdenek gondolkodni a módzatokon, mint volna megszerzhető e működés a nemzet számára. Hiszük, hogy ha nagy uraink komolyan kezdenek gondolkodni, akkor a működés bizonyára meg is szerzik a nemzet számára, — írja a „Ref.“ —

— A kolozs-doboka megyei néptanítók együletének, a kik jelenleg 669 felnőttek részesítenek oktatásban, a központi népoktatási kör 500 forintot szavazott meg.

— Prágában egy három-eemeletes új ház beomolván, 3 személy meghalt és kettő súlyosan megsebesült.

— Az orosz biztosító társulatnál 165.000 rubelre biztosítva levő odessai színház leégett.

— Ziver bey, a szultán első kamarása, Egyiptomba utazott, hogy a szultán nászajándékait a Rhedive fiának átnyújtsa.

— A Spanyol budget javaslatban a nemcszimekre adó van ajánlván, mely adó a rang magaságához képest progressiv irányban nő. Egyébiránt ez adóem fizetése nem vonná maga után a czim elvesztését, csak annak viselhetése függesztetné fel addig, míg az illető nem fizet.

— Husz mázsás ökrök. A bécsi világ-kiállításra Temesmegyéből felküldendő tárgyak között a „Tem. Lapok“ különösen felemlítik azon két ökröt, melyeket gr. Csekonic János fog kiállítani. Ez ökrök sulya megközelíti a 20 mázsát. Minthogy szakavatottak állítása szerint az ily állatoknál eddig elért suly 16 mázsánál nagyobb nem volt, a két példány az ökrök hízolásban unikuma tekintet.

— Napoleon temetése, mely szerdán ment végbe, huszonhárom különvonaton óriási embertömeg szállított Chislehurstba. Mintegy 12.000 néző lehetett jelen, s az angol királynőt vicomt Sidney képviselte. A tömeg nallgatag viselte magát, minden tüntetés nélkül. A lapok táviratai szerint Napoleon halála óta mintegy 28.000 ember fordult meg Chislehurstban. Napoleon haltette a halottas szobában fehér atlaszszal bélelt mahagoni koporsóba volt kiterítve. A császár tábornoki egyenruhát viselt, a becsületrend csillagossal szalagjával tovább a hadseteg s az olasz hadjárat érmével. Halvány összefont kezei egy pár fehér kesztyűt tartottak, a mint a kesztyűt életében is inkább kezében tartotta, mint felhuzva viselte. A koporsóra a Bonaparták kedvenc virága: ibolya volt szórva, s a holttest lábaihoz a Tuillerák kertjéből hozott földet helyeztek. Carpeaux szobrász Párisból Chislehurstba érkezett s a császár meloszrán dolgozik. A temetésre megrendelt szemfödőlegyszerűen csak III. Napoleon föliratot viselt. A Rómában rendezett gyászünnepelemben a római társaság virágán kívül a parlament tagjai is szép számmal vettek részt. s a senatus egyhangulag elfogadta Borromeo indítványát, mely sajnálatot fejez ki Napoleon halála fölött.

— Oláhországban Napoleonért gyász misét mondanak. Az összes sajtó rokonszenves szavakban emlékezik meg Napoleonról. A fejedelem 15 napi gyászt rendelt el.

— Bazaine tábornagra oly megrázó hatást gyakorolt Napoleon halála, hogy azonnal orvost kellett hivatni. — Bazaine neje is Chislehurstba ment.

— Az orosz ezár azt sürgönyözte Eugéniának, „hogy ő és a ezárné nagy részvételt vannak azon fájdalom iránt, mely Eugéniát érte, és kívánják, hogy a gondviselés vigasztalja meg.“ — Vilmos császár sürgönye Eugéniához ennyiből áll: „Én részvételt vagyok Napoleon császár halála iránt.“

— A páris-versaillesi hadsereg 92 tábornoka és főbb tisztje kijelentette volna Thiersnek, hogy legkisebb rokonszenvet sem éreznek Chislehurst iránt. Tüntetés akart ez lenni azon magasabb katonai tekintélyekkel szemben, kik az ex-császár temetésére kérezték és erre engedélyt is nyertek. Ezek közt van Canrobert is, egyike azon keveseknek, kik részt véve az államcsiny elkövetésében, Páris utcáit vérral festették be — még most is életben vannak.

TANÜGY.

A „M.-Polgár“, f. évi 5-ik számában egy „tanügybarát“ az erdélyrészi tanfelügyelőkre kimondja az ítéletet, hogy semmit sem érnek, mert semmit sem tettek.

Erre Réthy Lajos Felső-fehérmegye, Brassó és Fogarasvidéke tanfelügyelője a M. Polgár 13-ik számában kimutatja, hogy a „M. Polgár“ írja a tanügy terén meg a legáltalánosabb adatokat sem ismeri, s az egészről fogalommal se bír.

A népnevelés állásáról Réthy által közölt adatok a következők:

Brassóvidéken és Felső-Fehérmegyében be van rendezve és működésben 1 állami felső nép- és 19 községi-népiszkola. Ezekben alkalmazva van összesen 44 tanító.

Látogatja ezen iskolát jelenleg pontosan 4198 tanuló. Ezek közül:

felső népiszkolát 32.

ismétlő iskolát 1096.

mindennapi iskolát 3070.

Berendezés alatt van jelenleg a fentebbieken kívül 8 községi iskola úgy, hogy egy részüknek már az építésre szükséges pénz is kezökben van, mint 6. Bogátnak 700, Hézivnek 2000 frt.

Ezek mindamellott még nincsenek beszámítva a községi iskolák közé.

A más működésben lévő községi-iskolák részére:

megszerzetett — 3 kész épület.

építettett — 7 egészen új.

Utóbbiak közt az árapataki községi iskola került 5000, a zajzoni 6000, a bodolai 11000, a krizbai 16000 forintba. Mindeniknél egy részt az állam, mást az illető község fedezett p. o. Krizbának ajándéka adott az állam 5000, husz évi kamattalan kölcsönként hasonlóképp 5000 frtot 6000-et a község rovatál utján szedett föl polgáraitól.

Jöjjen el „tanügybarát“, mert ilyen népiszkolát a magyar birodalom területén még nem sokat látott. A már átalakított községi iskolák közül építkezésben vannak jelenleg:

Barca-Ujfalu, mely az államtól 4000, Mikó-Ujfalu, telepítvényes község, mely az államtól — 5600 segélyt nyert az építésre.

A többi községi iskolát részint az illető felekezetektől, részint a polgári községektől átvett és a szükség szerint alkalmassá tett épületekbe helyezték el.

Es ezen átalakulás folytonosan tart, úgy hogy egy-két hét alatt új meg új adatok járulhatnak az eddigiekhez.

Ez csak a községi iskolák állítása körül, két törvényhatóságban történt!

Fogarasvidék is hozzáam tartozik; ott sem alszunk, sőt a viszonyokhoz mérve, jelentékeny a haladás; de minthogy annak községeit a másod tanfelügyelő látogatja, én itt részletesen nem szölok azok felől.

Ha pedig a „tanügybarát“ számba veszi, hogy ugyanazon tanfelügyelőség a felekezeti iskolák közül is minden lehető megtesz, még pedig olyan eredménnyel, hogy számos új építés történt, a törvényszerű tantárgyak a legtöbb rendesen tanítatnak — mig idejöttémkor egy sem tanította mindenket; — hogy Felső-Fejérbén már a mult tanévben az iskola kötelesek 67%-a látogatta az iskolákat s még a román Fogarasvidék is nagyon sok magyar törvényhatóságnak előtte áll a minisiteri kimutatáson: be fogja látni „tanügybarát“, hogy azon fedelet, a melyet isten és valódi tanügybarát segítségével építettünk, nyugodt lélekkel mutathatjuk fel nemzetünknek.

Itéljenek önk a meglévő helyzet felett akárminő keményen; de a létező és szemmel látható tényeket ne tagadják el oly merészen: mert az sem nem tisztességes, sem nem hasznos a tanügynek.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Pesten jan. 18. 11 ó. 45 p. d. e.

Érkezett jan. 18. 12 ó. 10 p. d. e.

Budgetvita ma kezdődik szólnak. Széll Kálmán, Kerkapoly; az Meuzélek részéről Moritz, Gál. Ugyan- csak ma lesz az értekezlet Lónyay módosított indítványa ügyében, melyet a kormány semmiéle formában elfogadni nem akar.

Majthényi szerb királyi biztos hatásköre a kikindai kerületre is kiterjesztetett.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyilttér.)*

Minden betegnek erő és egészség gyógyszer és költség nélkül: Revalescière du Barry Londonból.

Az izléses gyógyszer Revalescière du Barry eltávolít minden betegséget, mely a gyógyszernek ellentáll; minők gyomor-bajok, idegbajok, mellbajok, tüdő, máj, mirigy, nyálkák, lélekzati, hólyag- s vesébajok, gümőkör, zékör, asthma, köhögés, emésztetlenség, dugulás, hasmenés, álmatlanság, gyengeség, aranyér, vizkór, láz, szédülés, vértelenség, fülzúgás, roszult és bányás a terhesség alatt is, diabetes, melákor, elsoványodás, csusz, köszvény. Kivonat 76.000 tanúsítványból, oly gyógygyulásokról, melyek a gyógyszernek ellentálltak.

75.872. sz. bizonyítvány.

Buda, bécsi-kapu utca febr. 28. 1872.

26 nap óta élvezem az üdvös **Revalescière**ét. Ez a természet isteni adománya az én kétségbeesett helyzetemben csodát mívelt, a miért is egy pillanatig sem habozok ezen tápgyógyszert az emberiség második megváltójának nevezni. Ez egy kinos tüdő és légső catarhusból és lélegzethányból gyógyított meg, mely eddig minden más orvosságnak ellenállott. Ezen csodádománya a természetnek a legnagyobb dicsőretet érdemi, s a szenvedő emberiségnek a legjobban ajánlható.

Küller Florian,

cs. k. nyugalmazott katonai kezelő

Nagyszombat, 1869. május 10.

Sokáig szenvedtem étvágytalanságban és ebéd után hiányában. Az ön jeles Revalescière-csodálatja a hiányt végleg eltávolította és étvágyamat helyreállította. Meggyőződ- vén az ön Revalescière-jének jelességéről arra indít, hogy más szenvedőknek is ajánljam.

Berger Károly

Wolfein, 1869. március 1-én.

Rendkívüli szenvedő és beteg állapotban voltam nem bírtam sem emelkedni, sem aludni. Az ön Revalescière du Barrija által javulás után vagyok és kérek a melletkelt 10 frtért abból egy öt fontos szelenczét küldeni. Tisztelettel vagyok Hamza Alajos.

Táplálék levén mint a hus, a Revalescière felnőttek és gyermekeknek 50-szeres árát megtakarítja gyógyszerekben. Bádószelenczékben fél fontos 1.50. 1 fontos 2.50, 2 fontos 4. 50, 5 fontos 10 frt, 12 frs 20 frt, 24 frs 36 frt. — Revalescière-lepények, szelenczékben 2 frt. 50. kr és 4 it. 50. Revalescière csokoládé por-étábla-ésc alakban 12 csészére 1.50, 24 csészére 2.50, 48 és 24 4.50. porban 120 csészére 10 frt, 238 csészére 20 frt, 576 csészére 36 frt. — Kapható: Barry du Badry és társaiánl Bécs, Walfischgasse 8. sz. Kolozsvárt: Bin er gyógyszerészénél, Pesten: Török, Irpágában: Fürst J. Brünben: Eder F., Debreczenben: Miháovics István gyógy- szerészénél, Duna-Földvart: Nadhera Pálnál, Károlyváros: Brüll F.-nél, Kanizsa: Lovak Károlynál, Maros-Vásárhely: Foga- rasi Dömötörnél, Pozsonyban: Pisztori Felixnél, Székes-Fehervárott: Dieball Györgynél, Vágújhelyen: Conglemer Ignácánál Varsóban: dr. Halter A.-nál, Agrámban: Irgalmasok gyógyszer- tárában, azokivül a bécsi ház postai utalvány vagy utánvát mellettsz küldi.

*) E rovat alatt közöltétek csupán a sajtóhatóság irá- nyában válat felelősséget

Szerk.

